

क्र.मास/रवका/न.क्र.३४८/
महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्या.
प्रकाशगड, ४ था मजला,
प्लॉट नं.जी-१, प्रो.अनंत काणेकर मार्ग,
मुंबई - ४०० ०५१.
email : cgmp@mahadiscom.in
website : www.mahadiscom.in
दुर्घटनी क्रमांक : ०२२ - २६४७४२११
फॅक्स क्रमांक : ०२२ - २६५८०६४२

प्रशासकीय परिपत्रक क्र. ४१९ दिनांक ०६ / ०७ / २०१२

विषय : सर्व शासकीय कार्यालयात तसेच सार्वजनिक उपक्रमांमध्ये मराठी युनिकोडचा वापर करणेबाबत.

संदर्भ : श्री.गो.ग.आल्हाट, उप सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे शासन निर्णय क्र.युनिकोड-२०१०/प्र.क्र.१४०/१०/२०-ब दिनांक १६.१२.२०१०.

.....

या विषयाच्या अनुषंगाने श्री.कृ.जो.मेंगाणे, कक्ष अधिकारी, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.युनिकोड-२०१२/प्र.क्र.१३४/प्रशा-२ दिनांक १४.०६.२०१२ द्वारे श्री.गो.ग.आल्हाट, उप सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे शासन निर्णय क्र.युनिकोड-२०१०/प्र.क्र.१४०/१०/२०-ब दिनांक १६.१२.२०१०. योग्य त्या कार्यवाहीसाठी या कक्षास प्राप्त झाले आहे. त्याची प्रत सोबत जोडली आहे.

२. सदर शासन निर्णयामध्ये शासनाचे कामकाज हे माहिती व तंत्रज्ञान संचलनालयाने केंद्र शासित मे.सी-डॅक या कंपनीने विकसित केलेले Unicode ISM version ६ हे Open Office based असल्याने ISM version ही आज्ञावली खरेदी केली आहे. Open Office ही आज्ञावली मोफत मिळत असल्याने ती खरेदी करण्याची आवश्यकता नाही असे नमूद केलेले आहे.

३. सर्व संबंधितांना विनंती की, उपरोक्त शासन निर्णयाचे अवलोकन करून त्यातील नमूद सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे आणि शासनाशी पत्रव्यवहार करताना Unicode ISM version चाच वापर करण्यात यावा.

४. सदर प्रशासकीय परिपत्रक कंपनीच्या इंटरनेटवर उपलब्ध करण्यात आले आहे.

सोबत : वरील प्रमाणे.

(संदेश ए. हाके)
मुख्य महाव्यवस्थापक (मासं)

MD/P/CEM/1649

19/6/12

9/5

महाराष्ट्र शासन

राज्य उत्तम सोदामी विभाग
आवाक नं. 171
दिनांक 19/6/12

दूरध्वनी क्र.: २२७९३७२१, २२८१०३९४
फैक्स क्र. : २२८२४४४६, २२०४५९६९
ईमेल आयडी: ielddo_adm2@maharashtra.gov.in,
ieldd_ad.2@rediffmail.com

प्राप्त,

क्र.सं. / मात्रा ८८८

दिनांक 21/06/12

क्र.युनिकोड-२०१२/प्र.क्र.१३४/प्रशा-२,
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग,
मादाम कामा पथ, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक: १८ १०६/२०१२.

१. सचिव (लघु व मध्यम उद्योग) तथा पदसिध्द विकास आयुक्त (उद्योग), उद्योग संचालनालय, नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालयसमोर, मुंबई.
२. संचालक, शासकीय मुद्रण व लेखन सामग्री, चर्नीरोड स्टेशन जवळ, नेताजी सुभाष मार्ग, मुंबई-४.
३. संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, जुने सचिवालय, सिंहील लाईन, पोस्ट बॉक्स नं.१११, नागपूर- १.
४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, उद्योग सारथी, महाकाली गुंफा मार्ग, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००९३.
५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ, युनायटेड इंडिया इमारत, पहिला माळा, सर फिरोजशहा मेहता रोड, फोर्ट, मुंबई -४००००१.
६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पेट्रोकेमिकल्स महामंडळ मर्यादित, २१४ न्यु मरीन चॅर्बर्स, एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठासमोर, ४३, न्यु मरीन लाईन्स, मुंबई -४०००२०.
७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ, ११/२१, मनोहरदास स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई-४००००१.
८. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, कृष्णनिधी, ९, वालचंद हिराचंद मार्ग, बॉलार्ड इस्टेट, मुंबई-४००००१.
९. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, प्लॉट नं.७, अजनी चौक, वर्धा रोड, नागपूर-४४००१५.
१०. व्यवस्थापकीय संचालक, कोकण विकास महामंडळ मर्यादित, युनिट क्र.१६, आरे दुर्घ वसाहत, गोरेगांव (पूर्व), मुंबई-६५.
११. व्यवस्थापकीय संचालक, पश्चिम महाराष्ट्र विकास महामंडळ मर्यादित, दुसरा मजला, कुबेरा चॅर्बर्स, डॉ.राजेंद्र प्रसाद पथ, संचेती हॉस्पीटल समोर, शिवाजीनगर, पुणे -४११००५.
१२. व्यवस्थापकीय संचालक, मराठवाडा महाराष्ट्र विकास महामंडळ मर्यादित, विकास भवन, डॉ.राजेंद्र प्रसाद मार्ग, औरंगाबाद-४३१००१.
१३. व्यवस्थापकीय संचालक, विदर्भ महाराष्ट्र विकास महामंडळ मर्यादित, महाजन बिल्डिंग, मेन रोड, सिताबर्डी, नागपूर-१२.
१४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र इलेक्ट्रॉनिकी महामंडळ मर्यादित, प्लॉट नं. एएम-३, MIDC, क्रॉस रोड-A, मरोल इंडस्ट्रीयल एरिया, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०० ०९३.
१५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत धारक कं. लि.प्रकाशगड, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-५१.
१६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत निर्माणी कं. लि.प्रकाशगड, वांद्रे(पूर्व), मुंबई-५१.
१७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कं.लि.प्रकाशगड, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-५१.
१८. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कं.लि.प्रकाशगंगा, १ला मजला, प्लॉट नं.सी-१९, ई.ब्लॉक, बांद्रा-कुर्ला कॉम्प्लेक्स, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-५१.
१९. महासंचालक, महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण, म्हाडा कर्मशियल कॉम्प्लेक्स, स.न.१११-ए, फेज-८ त्रिदलनगर समोर, येरवडा, पुणे -४११००६.
२०. सचिव, महाराष्ट्र राज्य विद्युत नियामक आयोग, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, सेंटर नं.१, १३ वा मजला, कुलाबा, मुंबई-४०० ००५.
२१. मुख्य अभियंता (विद्युत), प्रशासकीय इमारत, तिसरा मजला, रामकृष्ण चैंबरकर मार्ग, चैंबर, मुंबई- ७१.
२२. कामगार आयुक्त, कामगार भवन, भूखंड क्र.सी-२०, ब्लॉक-इ, बांद्रा-कुर्ला संकुल, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-५१.
२३. संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, कामगार भवन, ५ वा मजला, ब्लॉक-इ, भूखंड क्र.सी-२०, बांद्रा-कुर्ला संकुल, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-४०००५१,

CGM (HR-T/E)
GM (HR-MPP)
GM (HR-NTE)
GM (HR)
DY. BE (HRD)
AM (HR-PA Cell)

D:\2012\Other\cr134-2011.doc

C.G.M. (HR) in consultation with
C.G.M. (IT) - P/ file necessary action-

Mgt. (HR. DEP)
D:\2012\Other\cr134-2011.doc
on 27/6/12 when EGM (IT)
WAT 9/6/12 द्वारा, प्रियोगी द्वारा 27/6/12

AM HEP
21/6 -

२४. संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य यांचे कार्यालय, कामगार भवन, सातवा मजला, भुखंड क्र.सी-२०, ब्लॉक-इ, बांद्रा-कुर्ला संकुल, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-४०००५१,
२५. प्रबंधक, औद्योगिक न्यायालय, प्रशासकीय इमारत, पहिला मजला, बांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१.
२६. संचालक, कै. नारायण मेघाजी लोखंडे महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था, दादाभाई चमारबागवाला मार्ग, परेल, मुंबई-१२.
२७. कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, हुतात्मा बाबू गेनू, मुंबई गिरणी कामगार क्रिडा भवन, सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई-४०००१३.

विषय:- सर्व शासकीय कार्यालयात तसेच सार्वजनिक उपक्रमांमध्ये मराठी युनिकोडचा वापर करण्याबाबत.

महोदय,

उपरोक्त विषयासंबंधातील सामान्य प्रशासन विभागाचा शासन निर्णय क्र. युनिकोड-२०१०/प्र.क्र.१४०१० /२०-ब, दिनांक १६ डिसेंबर, २०१० निर्गमित केला असून त्याची प्रत पुन्हा तात्काळ संदर्भासाठी सोबत जोडली आहे.

सामान्य प्रशासन विभागाच्या दिनांक १६ डिसेंबर, २०१० च्या शासन निर्णयाद्वारे सर्व मंत्रालयीन विभाग व त्याच्या अधिपत्याखालील सार्वजनिक उपक्रम यांना शासन व्यवहारात युनिकोडचा वापर काटेकोरपणे करण्याबाबतच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत. मा.मुख्य सचिवांनी दिनांक ११/०६/२०१२ रोजी घेतलेल्या बैठकीत, मराठी फॉन्ट व युनिकोड प्रणालीबाबत, हा मुद्दा चर्चेस होता.

सामान्य प्रशासन विभागाच्या सदर शासन निर्णयावर आपल्या व आपल्या अधिपत्याखालील कार्यालयाने काय कार्यवाही केली याबाबतची माहिती / सद्यास्थिती शासनास तात्काळ कळवावी. तसेच युनिकोडसाठी आयएसएम-६ आज्ञावली आवश्यक असल्यामुळे आपल्या व आपल्या अधिपत्याखालील कार्यरत असलेल्या कार्यालयांची एकूण संख्या उलट टपाली शासनास कळवावी.

आपला,

(जो. मेंगाणे)

(कृ. जो. मेंगाणे)
कक्ष अधिकारी.

प्रत, माहितीसाठी व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी,

सर्व उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

३/५

सर्व शासकीय कार्यालयात तसेच
सार्वजनिक उपक्रमांमध्ये मराठी
युनिकोडचा घापर करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: युनिकोड-२०१०/प्र.क्र.१४०/१०/२०-४,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक: १६ डिसेंबर, २०१०

संदर्भ :- शासन परिपत्रक, सा.प्र.वि.क्र.मातंस/नस्ती ०८/८९/३९, दिनांक १० सप्टेंबर, २००८.

प्रस्तावना :-

शासकीय परिपत्रक, शासन निर्णय अथवा इतर आदेश हे शासनाच्या संबंधित संकेत स्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येतात. शासकीय कार्यालयीन Billigual किंवा मराठी मधील कामकाजामध्ये अधिक सुसूत्रता आणण्याच्या उद्देशाने तसेच कुठल्याही संगणकावर तयार केलेल्या शासकीय कामकाजाच्या नस्ती/यारिका कुठल्याही संगणकावर याचता याचात तसेच त्या भविष्यासाठी व्यवस्थितरित्या जतन करणे सोडीचे घाये त्यासाठी सर्व शासकीय कार्यालयांमध्ये युनिकोडचा घापर करण्याबाबत दिनांक १० सप्टेंबर, २००८ च्या परिपत्रकान्वये सूचना देण्यात आल्या आहेत. तथापि या सूचनांचे काटेकोरणे अनुपालन होत नसल्याचे शासनाच्या निर्दर्शनास आले आहे.

शासन निर्णय :-

शासनाचे कामकाज हे मराठी (ISM ३.०४ मध्ये) होत आहे. परंतु या कामकाजात घापरण्यात येणारी मरुठी लिपी ही युनिकोड बेस नसल्याने मराठीतील पाठ्यिण्यात येणारा डाटा हा शासनातील सर्व संगणकावर दिसेल याचाबत, खात्री नसल्याने माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयाने केंद्र शासित मे.सी.-डॅक या कंपनीने विकसित केलेले Unicode ISM version ६ हे Open Office based असल्याने ISM version ही आज्ञावली खरेदी केली आहे. Open Office ही आज्ञावली मोफत मिळत असल्याने ती खरेदी करण्याची आवश्यकता नाही.

जुने ISM ३.०४ हे MS/२००३/MS २००६ या आज्ञावलीवरील मराठीत केलेले कामकाज हे युनिकोड बेस नसल्याने सदर कामकाज युनिकोडमध्ये रूपांतरित करण्याबाबत मंत्रालयीन विभागातील कर्मचा-यांना माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयामार्फत प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. त्यामुळे सर्व मंत्रालयीन विभाग व त्यांच्या अधिपत्याखालील सार्वजनिक उपक्रम यांना शासन

३

अखंडारात युनिकोडचा वापर करण्याबाबतच्या सूचना देण्यात येत आहेत. सदर सूचनांची क्राटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात याची.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in मा संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१०१२१६१११४१२००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार य नांवाने,

२१५१३४८८

(गो. ग. आल्हाट)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई

मा. मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

मा. मुख्य सचिव/अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग.

सर्व विभागीय आयुक्त,

मंत्रालयीन विभागाच्या अधिपत्याखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई,

सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, विधान भवन, मुंबई.

सचिव, महाराष्ट्र लेक्सेवा आयोग, मुंबई,

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परीक्षा), मुंबई/नागपूर

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई

सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्योसने

भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, वांद्रे (पूर्व) मुंबई-४०००५१.

विभागीय सहायक भाषा संचालक, नवी मुंबई, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद.

प्रत,

निवडनस्तीसाठी